

(儒家哲学与中国特色社会主义对中国知识产权发展的影响). *Confucian Academy: Chinese Thought and Culture review*, 6 (3), 68-83. – doi: 10.16349/j.cnki.52-5035/c.2019.03.008 [in English & in Chinese].

3. [3] Svyrydenko, D., & Stovpets, O. (2020). Cultural and Economic strategies of modern China: in search of the cooperation models across the global world. *Future Human Image*, 13, 102-112. – doi: 10.29202/fhi/13/11 [in English].
4. [4] Confucius Institute / Classroom. *Hanban.org* (date of access: 11.09.2020). URL: http://english.hanban.org/node_10971.htm [in English].

УДК 378.016:[94]:159.923.2

ЕДУКАЦІЙНІ ПОТЕНЦІЇ УПРОВАДЖЕННЯ ДИСЦИПЛІН З ІСТОРІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА МЕНТАЛЬНОСТІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

**Дмитро Лобода
(м. Полтава)**

Стаття присвячена розкриттю едукативного потенціалу упровадження дисциплін з історії європейської ідентичності та ментальності у вищій школі. Автор наголошує на тому, що поряд з лінійною заакадемізованою політичною історією повинна існувати історія ментальності та ідентичності – «slim»-історії, або ж історії духовного життя суспільства. Зазначено, що історія ідентичності цінна не лише студентам історичних спеціальностей, адже на її ґрунті можуть вирости чисельні соціально-психологічні, педагогічні, філологічні дослідження та ін. Окреслено змістовне наповнення історії ідентичності та ментальності як освітньої компоненти освітніх програм, теоретичні та методологічні аспекти вивчення курсу, можливі суперечності, на вирішення яких буде спрямований курс. У результаті встановлено, що навчальна дисципліна має великий едукативний потенціал, вимагає від слухачів розвитку їхніх «soft skills» – дисципліна едукує критичне мислення, емоційний інтелект, комунікативні навички, управління часом, компетентності вирішувати складні теоретичні й практичні проблеми соціального змісту.

Ключові слова. Адитивності, етнополітичний континуум, європейськість, ідентичність, компетентності, ментальність, мікроісторія, предикати, цивілізація, «slim»-історія, «soft skills».

Євроатлантичний вибір України – стратегічна візія українського народу упродовж періоду утвердження новітнього суверенітету нації. Українці та їхня політична еліта протягом останніх двох століть впевнено і наполегливо працюють над долученням українського етнополітичного континууму до Європи та європейськості. Українська історія, безумовно, є чудовим свідченням цьому, принаймні, так може здатися. Мова повинна йти про те, що активізований історичний ревізіонізм вітчизняної історії в бік Західної цивілізації корелюється з нашими ж власними

інтерпретаціями їхньої історії, культури, повсякденності та, насамкінець, ідентичності. Такі адитивності нерідко являють собою в кращому випадку наївність розуміння європейського, в гіршому – нашаровують ідеологічні кліше на нібито деідеологізовану історію. Тому, поряд з лінійною заакадемізованою політичною історією повинна існувати історія ментальності та ідентичності – «slim»-історії, або ж історії духовного життя суспільства.

Історія ідентичності цінна не лише студентам історичних спеціальностей, адже на її ґрунті можуть вирости чисельні соціально-психологічні, педагогічні, філологічні дослідження. Наприклад, ми можемо звернутися до феномену «табу» чи фразеологізмів, простежити їх еволюцію, вплив на свідомість, варіації та контроверзи. Що ж стосується історії ідентичності та ментальності для неісториків, тобто здобувачів, для яких подібні теоретичні інтенції можуть бути незрозумілими чи навіть зарозумілими, варто акцентувати увагу на психологізмі такого відтворення історичного матеріалу, він повинен вибудовувати аналогії з українським і навіть звертатися до свідомості слухачів [7]. Не суха офіційна історія, перенасичена датами, а зрозуміла для сьогодення мистецтвом, релігійністю, родинністю чи просто повсякденням історія може стати доступним інструментом для відповіді на запитання: чи українство – частина Західної цивілізації, чи ні; чого не вистачає українцям сьогодні, яких часток ментального для занурення в європейську культуру (в широкому розумінні) та чи є ці частки визначальними?

Ми одразу хочемо застерегти можливих ліворадикальних супротивників таких розвідок, які будуть закидати нам «несправедливий», «нерівний» або навіть «дискримінаційний» підхід при виокремленні одного «людства» від «іншого». Такі закиди не будуть мати жодних наукових підстав, адже ми усвідомлюємо, що у людей усього світу та всіх часів фізіологічно і антропологічно однаковий набір способів мислення, почуттів і поведінки в межах одного біологічного виду. Однак конотації всього цього можуть мати суттєві відмінності між цивілізаціями світу, спричинені певним набором архетипів буття [6, с. 5, 6]. У рамках вивчення дисципліни потрібно буде з'ясувати для слухачів деякі важливі теоретичні положення. Так, вважаємо за необхідне розкрити зміст понять «ментальність» та «ідентичність» наголосивши на ширині кожного з них та їхніх видах. Наприклад, перше поняття є більш близькою до окремої особистості диспозицією, аніж друге – зміст переконань, віддалений від особистого ядра.

Методологічно буде важливо вибудувати курс таким чином, що він буде містити не лише відповіді на запитання, а й постановку самих цих питань. Річ у тім, що історія ідентичності, безумовно, не може

претендувати на константність і об'єктивність відтворення історичного матеріалу. Аналогічним чином, на нашу думку, варто підходити до підбору висвітлюваних тем: ми можемо простежити європейську ідентичність через твори мистецтва, релігійні, політичні та інші вчення, або ж через вивчення історії повсякденності. Обидвоє випадки будуть полишені права на незалежне існування, адже в першому випадку ми оминемо увагою реактивність цих творів для широких верств суспільства, а в другому – відірвемо суспільство і окремого індивіда від навколишнього мегалосуспільства зі всіма предикатами його розвитку (чи деградації) [4, с. 15, 16]. Більше того: немає нічого більш антинаукового, аніж плутати, повністю прирівнювати одну країну з іншою, одну соціальну верству з іншою, навіть якщо в різний час вони знаходилися на одній території, або навпаки – в один час знаходилися на різних територіях чи щаблях цивілізаційного розвитку. Так, варто уважно відокремлювати рівні ідентичностей, зокрема ідентичність індивідуальну і колективну [3; 1, р. 50-52]. Викладачам і вченим-всесвітникам зі зрозумілих причин хотілося б якомога ґрунтовніше і докладніше представити аудиторії загальну історію. Однак, за об'єктивних причин це не завжди можливо. Історія ідентичності та ментальності при цьому може постати історією наскрізної «червоної лінії» історії людства, а саме «колиски» цивілізаційності – Європи. Гостро постають питання джерел для забезпечення такого курсу. Сучасна вітчизняна історична спільнота (в рамках постнекласичної теорії) дотримується суб'єктивного підходу до історії як науки. Ми можемо здатися застарілими «динозаврами» не віком, а поглядами, проте наголосимо на необхідності щоякнайоб'єктивнішого висвітлення історичної минувшини. Історична наука, підкреслимо, є досить молодою наукою, що лише нещодавно вийшла з лона тяглих легенд, байок, міфів тощо, а враховуючи і вкрай законсервоване наукове середовище її представників (через ідеологію, гранти, колектив та ін.) вона змушена сьогодні, фактично, переживати стагнацію. Так і з'являється тиражування історичних кліше різного виду філологічними здібностями авторів статей і монографій через суб'єктивізм в історіописанні. Ми ж допускаємо лише хибність певних трактувань через недостатність джерел чи недостатнє опрацювання нині доступних джерел, а також суб'єктивність в розумінні її забезпечення в історіографії чи свідченнях учасників подій, що розглядається. Така суб'єктивність за суттю і буде предметом для розгляду в курсі історії ідентичності, а не сам процес наукового логізування чи алогізування нами [4, с. 22, 23, 27, 28]. У такому світлі ми справедливо назвемо деякі апологети історії ідентичності, збереження балансу між якими забезпечить науковість і об'єктивність такого курсу. Це, передовсім, усні та писемні джерела,

описова мікроісторія та історія «тектонічних зсувів», емоційна історія та історія ідей (що їх зумовлюють), історія в масштабі 1:1 та історія «лакмусів» епохи. Як підсумок, ми можемо отримати «тотальну історію» не фактажем, а саме «лінією долі» європейськості [4, с. 24, 25].

Варто з'ясувати для слухачів такі цікаві теми, як то: чим є мистецтво і культура – корнем чи паростком ідентичності; явище диференціації станової ідентичності та власне факту уніфікованості самого такого поділу як складника ідентичності; роль географічного, природно-кліматичного контексту; явище «зараження ідентичністю», його швидкість, масштаб і направленість. Задля убезпечення здобувачів від маргіналізованого підходу до історії, ліквідації зневіри в ній як в науці, варто застосовувати міждисциплінарний підхід, використовувати спеціальні історичні дисципліни і досягнення інших дисциплін, не тлумачити власним суб'єктивізмом цієї епохи імплікації минулого, не містифікувати [5; 7; 2].

Таким чином, історія європейської ідентичності та ментальності як можлива історична дисципліна своєю дискусійністю, невизначеністю, «припорошеною часом загадковістю» має великий едукативний потенціал, бо вимагає від слухачів розвитку їхніх «soft skills» – дисципліна едукує критичне мислення, емоційний інтелект, комунікативні навички, управління часом, здатності вирішувати складні теоретичні й практичні проблеми соціального змісту. При цьому не менш важливим є дотик до сутнісних характеристик європейської ідентичності та ментальності та процес «відшукування» їх в самому собі, проживання їх та «примірка» на себе та самовиховання. Відповідно до сучасних норм у вищій освіті України долучення до європейської академічної спільноти є одним із найважливіших завдань, а тому і вивчення формування власне європейської ідентичності має великі едукативні можливості та може бути включеним в обов'язкові блоки освітніх програм, маючи широкий інструментарій для досягнення програмних результатів навчання і загальних компетентностей.

Джерела і література:

1. Kirk and Okazawa-Rey, Gwyn and Margo. «Identities and Social Locations: Who am I? Who are My People?». URL: <https://sociology101.files.wordpress.com/2008/09/identitiesandlocations002.pdf/> (Дата звернення: 15.04.2020).
2. Lippman L.H., Ryberg R., Carney R., Kristin A. Workforce connections: key «soft skills» that foster youth workforce success: toward a consensus across fields. Child Trends Publication. 2015. 56 p.
3. Palmer, Parker J. The Heart of a Teacher Identity and Integrity in Teaching. Change: The Magazine of Higher Learning. Vol. 29. 1997. P. 14–21.
4. Дінцельбахер Петер. До теорії і практики історії ментальності. Історія європейської ментальності. Львів: Літопис, 2019. С. 14–32.

5. Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. №2. С. 162–167.
6. Понасенков Евгений. Первая научная история войны 1812 года. М.: Издательство АСТ, 2018. 864 с.
7. Фруммин И.Д., Добрякова М.С., Баранников К.А., Реморенко И.М. Универсальные компетентности и новая грамотность: чему стоит учить сегодня для успеха завтра. М.: НИУ ВШЭ, 2018. 28 с.

УДК 738:377] (477) "193"

МУЗЕЙНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ГОНЧАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УПРОДОВЖ ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ – ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ КЕРАМОЛОГІЇ

Людмила Овчаренко
(сmt.Опішне, Зіньківський район, Полтавська область)

Досліджено музейницьку й експедиційну діяльність гончарних навчальних закладів, які діяли на території Наддніпрянської України упродовж першої третини ХХ століття. З'ясовано, що найбільш активну роботу в означеному напрямку провадили осередки гончарного шкільництва Поділля й Полтавщини. Доведено, що музеї, які діяли при гончарних навчальних закладах, були одним із напрямків розвитку української культурної керамології, оскільки учасники навчального процесу займалися збиранням, вивченням, збереженням, популяризацією традиційного гончарства. Музейні колекції сприяли вихованню нових поколінь майстрів на кращих зразках народного мистецтва.

Ключові слова: українська культурна керамологія, музей, художньо-промисловий музей, гончарні навчальні заклади, Наддніпрянська Україна, Полтавщина, Слобожанщина, Поділля, Середня Наддніпрянщина.

За визначенням теоретика української керамології доктора історичних наук, професора Олеса Пошивайла «Керамологія означається як система наукових знань про закономірності пізнання людиною властивостей глини, їх використання для виготовлення предметів і матеріалів різноманітного призначення ... Предметом керамології є явища матеріальної й духовної культури людського суспільства, сформовані під впливом гончарства або втілені у виробах з глини,.... Об'єктом дослідження керамології є матеріали й вироби з глини та їх роль у забезпеченні матеріальних і духовних потреб людини» [26, с. 45]. Розвиток цієї галузі історичної науки відбувається упродовж багатьох десятиріч і в різних напрямках. Одним із важливих факторів, який